



Лісцейка зялёнае, у срэбра закаванае.

Маразы ў верасні — ліха нечаканае.

Ты ўвосені пясціла светлую надзею:

Паляццець да выраю, дзе няма завеі,

Следам за чародамі да жыцця цяплейшага,

Хай сабе чужынскага — толькі каб да лепшага...

Але зніклі мары прымаразкам раннім —

Цягне долу цяжкае срэбнае ўбрэнне.



ВОСЕНЬСКАЯ ПАДКОРМКА...

...ДЛЯ АГАРОДА

Перапрэлы гной або кампост уносяць раз у 3—4 гады пад перакопку з разліку 3—4 кг на 1 кв. м.

Птушыны памёт больш канцэнтраванае ўгнаенне, таму яго ўносяць з разліку 2 кг на 1 кв. м грядкі.

Глеба, угноеная попельам, вясной асабліва спадбаецца капусте.

Таксама згаданае ўгнаенне ўносяць пры падрыхтоўцы ўчастка пад бульбу, таматы, баклажаны, перац, радысюк, кроп, моркву, пятрушку.

Найбольш папулярнае мінеральнае восенньскае ўгнаенне — суперфасфат, які дзякуючы не надта апэратывнаму раскладанню выдатна падыходзіць для ўгнаення ў глебу ў самы дажджлівы сезон.

Звычайны суперфасфат у сярэднім уносіцца з разліку 40—50 г на 1 кв. м, норма ўгнаення падвойнага суперфасфату — 20—30 г на 1 кв. м.

Класічным восенньскім ўгнаеннем таксама з'яўляецца хлорысты калій. Перад яго выкарыстаннем важна старанна вывучыць інструкцыю, каб правільна разлічыць дазироўку.

А ў выпадку з цыбуляй і часнаком попель можа стаць прафілактычным сродкам, які абараняе ад каранёвай гнілі.

У планах развіцця мабільнай праграмы дадана новых маршрутаў і аб'ектаў, фота- і відэамаатэрыялаў, уключэнне аўдыёсуарэдавання, элементаў дапоўненай рэальнасці (дэманстрацыя страчанага выглядку аб'ектаў), інтэграцыя інтэрактыўных функцый, такіх як чат, заказ месцаў, білетаў і г. д.

Мабільная праграма прызначана для смартфонаў і планшэтаў на платформе Android версіі 5 і навіейшых, размешчана ў Google Play Market пад назвай «Маршруты Аўгустоўскага канала».

Надзея Нікалаева.

Спытайце пра радзіннае

Каго ў гарачай вадзе купалі?

На сустрэчы ў адной са школ Лагойска настаўніца беларускай мовы запыталася: «Які сэнс мае фразеалагізм «у гарачай вадзе купаны»?»

Каб патлумачыць паходжанне гэтага выраза, варта звярнуцца да абрадавага дзеяння — першага купання немаўляці. Беларускія этнаграфічныя крыніцы, нашы экспедыцыйныя запісы пераканаўча сведчаць пра тое, што найбольш важнай падзей пааспяродкава перыяду было першае рытуальнае купанне дзіцяці, якое суправаджалася шматлікімі і даволі разнастайнымі атрыбутамі і этыкетнымі рэгламентацыямі. Іх сімвалізацыя абарытася на адзін з найважнейшых прынцыпаў народнай культуры: «Падобнае выклікае падобнае».

Падчас першага рытуальнага купання выкарыстоўвалі цэлы шэраг рэчаў, якія таксама, меркавалі, будучы ўплываць на лёс чалавека. Таму ў купель для дзіцяці кілі: дзевяць (ці сорак) зярнят жыта — каб яна вырасла здаровай і змагла нарадзіць дзіцяці, прадуючыць свой род; аднакапеечную сярэбраную ці медную манету, каб тым самым зводзіць да мінімуму працягласць месячных, калі яна стане дарослай жанчынай; дабаўлялі крышку свежага малака, каб твар у дзіцяці быў «бялюткі і цысцюці»; выкарыстоўвалі розныя лекавыя расліны, сабраныя на Купальне (напрыклад, рамонак, чыстацел, чабор); маглі пакласці некалькі вугльчыкаў, каб на працягу ўсяго жыцця ніхто не змог сурочыць. Пад купель кілі грэбаны, верацяну, лён, каб дзіцячына была добрай гаспадыняй, умела прасіці і ткаць.

Падчас першага рытуальнага купання хлопчыка выконвалі прыблізна тая ж магінчыя дзеянні, кладучы ў купель: зерне — з той жа прадуючычай мэтай — працяг сваёй роду; заручлівыя парсёнак бацькі — сімвал бацькоўскага роду і надзейнай засцерагі будучага паляўнічага, земляроба, воіна, якому практычна ўсё жыццё дзевяццаць быць па-за межамі свайго жылля; таксама выкарыстоўвалі лекавыя расліны і засцерагальныя сродкі ад сурокаў. Пад купель маглі пакласці цвік, сякеру, малаток і падобныя рэчы, каб залажыць навыкі, якія неабходны будучы даросламу мужчыну. У больш познія часы ў некаторых раёнах Беларусі кілі кнігу, каб дзіця было разумнае і стала пісьменным чалавекам. Лічылася, што тады яго жыццё будзе лёгкае і багатае.

Ва ўсіх славянскіх народаў лічылася непажаданым купаць дзіця пасля заходу сонца. Калі ж такое здаралася, то ваду вылівалі толькі назаўтра раніцай.

На народным тэлекатэгорычна забараняў мыць якія-небудзь рэчы (нават само немаўля) ў той вадзе, у якой купалі дзіця. Гэта маглі справакаваць цяжкія захворванні, перш за ўсё скурныя.

Дзіця да года ніколі не купалі ў той дзень тыдня, у які яно нарадзілася, і ў нядзелю.

Такім чынам, фразеалагізм «Ты што, у гарачай вадзе купаны?» самым непасрэдным чынам звязаны з абрадам першага — шмат у чым лёсавызначальнага — купання немаўляці. Яно насіла характар праграмавання, прадвызначэння, таму да яго ставіліся як да вельмі адказнай родавай падзеі. Менавіта таму абрад купання праводзіла вопытная бабка-паўтуха.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

Дасылайце свае пытанні пра карані і прывітання да сучаснага жыцця каліндарных і сямейна-бытовых народных традыцый і абрадаў на паштовы або электронны адрас рэдакцыі з пазнакай «Пра радзіннае».

У ВЕЛАВАНДРОЎКУ З МАБІЛЬНАЙ ПРАГРАМАЙ

Праграму «Маршруты Аўгустоўскага канала» стварылі ў ГРДУ. Яна прызначана для дапамогі веласіпедыстам, якія вандруюць па Аўгустоўскім канале. Праграма дазваляе арыентавацца на мясцовасці, даведвацца пра «схованія» славатасці побач з маршрутам, праглядаць інфармацыю і фотаматэрыялы аб турыстычных аб'ектах.

Акрамя August-Velo даступны яшчэ адзін маршрут — «Лінія Малагава». Іх база будзе дапаўняцца па меры фарміравання апісанняў. Актualізацыя інфармацыі выконваецца ў рэжыме «абнаўлення» даных, бо праграма выкарыстоўвае інфармацыйную базу аўтаматызаванага сервісу AIC Grodnoisafree.by, распрацаванага ГРДУ імя Янкі Купалы пры падтрымцы інавацыйнага фонду Гродзенскай вобласці, і з'яўляецца адным з працяглых гэтага сервісу.

Новая праграма прадугледжвае магчымасць функцыянавання без выхаду ў інтэрнет. Першым маршрутам у ёй стаў самы вялікі міжнародны маршрут August-Velo, які пачынаецца каля пагранічароў «Лясная—Рудаўка» і заканчваецца каля мяжы Гродна ў раёне Ласосна. Яго працягласць складае 49,9 кіламетра, час пераадолення — пяць гадзін. Праграма змяшчае апісанне больш чым 100 аб'ектаў гэтага маршруту: славатасці, месцы адпачынку, аграадзібы, месцы бітваў, помнікі, шлюзы канала і г. д.

У планах развіцця мабільнай праграмы дадана новых маршрутаў і аб'ектаў, фота- і відэамаатэрыялаў, уключэнне аўдыёсуарэдавання, элементаў дапоўненай рэальнасці (дэманстрацыя страчанага выглядку аб'ектаў), інтэграцыя інтэрактыўных функцый, такіх як чат, заказ месцаў, білетаў і г. д.

Мабільная праграма прызначана для смартфонаў і планшэтаў на платформе Android версіі 5 і навіейшых, размешчана ў Google Play Market пад назвай «Маршруты Аўгустоўскага канала».

Надзея Нікалаева.

Table with 3 columns: Даты, Падзеі, Людзі

25 ВЕРАСНЯ

1765 год — нарадзіўся Міхал Клеафас Агінскі, дзяржаўны дзеяч Рэчы Паспалітай і Расійскай імперыі, кампазітар. З 1789 года надзвычайны пасланнік у Галандыі. Пасол (дэпутат) на Чатырохгадовы сейм 1788—1792 гадоў і Гродзенскі сейм 1793 года. Падтрымліваў Канстытуцыю 3 мая 1791 года. Пасля перамогі Таргавіцкай канфедэрацыі эміграваў у Прусію. Вярнуўся на радзіму ў 1793-м. Падчас паўстання 1794 года ўваходзіў у склад паўстанцкіх органаў улады ў Літве і Беларусі, сфарміраваў на свае сродкі батальён конных егеряў, камандаваў ім у некалькіх бітвах. Пасля здарэння паўстанца эміграваў. У 1802 годзе вярнуўся на радзіму па амністыі і жыў у маёнтку Залессе каля Смаргоні. З 1810 года — сенатар. Прадставіў імператару Аляксандру I праект адраджэння ВКЛ на правах аўтаноміі на чале з намеснікам імператара і са сталіцай у Вільні. З 1823 года жыў у Фларэнцыі. Вядомы як кампазітар. Аўтар паланэзаў для фартэпіяна, асабліва папулярны паланэз «Развітанне з Радзімай». Пісаў маршы, вальсы, мазуркі, менуэты, рамансы, аўтар аднаактовай оперы «Зеліс і Валькур, або Бананарт у Каіры». Памёр у 1833 годзе.

1904 год — нарадзіўся Канстанцін Васілевіч Гораў, беларускі вучоны ў галіне металазнаўства, акадэмік НАН Беларусі, заслужаны дзеяч навукі і тэхнікі Беларусі. У 1938—1947 — гадах прэзідэнт АН Беларусі, у 1969—1973-м — віцэ-прэзідэнт АН Беларусі. Аўтар больш чым 130 навуковых прац па вывучэнні фазавых і структурных ператварэнняў і ўсталяванні сувязі паміж структурай і ўласцівасцямі металу і сплаваў. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі за даследаванне, распрацоўку і ўкараненне новага тэхналагічнага працэсу вытворчасці высокакачэснага алюмініевага ліцця з выкарыстаннем у шыхце другасных сплаваў. Памёр у 1988 годзе.

1939 год — нарадзілася Святлана Піліпаўна Данілюк, спявачка, народная артыстка Беларусі, народная артыстка СССР. З 1966 года — салістка Дзяржаўнага тэатра оперы і балета Беларусі, у 1986—2003-м — Бельдзярфілармоніі. Стварыла вобразы Алесі («Алесь» Я. Цікоцкага), Веранікі («Зорка Венера» Ю. Семянкі), Любашы («Царская нявеста» М. Рымскага-Корсакава) і іншых. Лаўрэат і дыпламант шматлікіх міжнародных конкурсаў. Памерла ў 2003 годзе.

1906 год — нарадзіўся Дамітравіч Дамітравіч Шацкавіч, савецкі кампазітар, народны артыст СССР. Прадкі кампазітара паходзяць з Вілейшчыны. Аўтар 15 сімфоній, опер, балетаў, араторыі, апэрат і іншых музычных твораў. Шацкавіч неаднаразова прысутнічаў на прэм'ерах сваіх твораў у Мінску. Яго паміці прысвечаны творы беларускіх кампазітараў Д. Смольскага і В. Войцкі. Памёр у 1975 годзе.

1939 год — нарадзіўся Артур Мікалаевіч Чылінгараў, расійскі вучоны-географ, сусветна вядомы палярны даследчыц. У 2002 годзе ўпершыню ў свеце на лёгкім аднаматорым самалёце дасягнуў Паўднёвага полюса. У 2007 годзе ўзначаліў экспедыцыю «Арктыка-2007», якая ўпершыню ў свеце ажыццявіла ўнікальны навуковы эксперымент — пагрузжне ў воды Паўночнага Ледавітага акіяна больш чым на 4-кіламетровую глыбіню. Удастоены мноства міжнародных і дзяржаўных узнагарод. У 2008 годзе быў абраны членам-карэспандэнтам РАН.

1944 год — нарадзіўся Майкл Дуглас, амерыканскі кінаакцёр, прадзюсар. Здымаўся ў фільмах «Уол-стрйт», «Раман з каменем», «Жамчужына Ніла». Прадзюсар фільма «Палёт над гнездом зялёны». Уладальнік дзвюх прэміяў «Оскар». Удастоены таксама прэміі «Залаты глобус» за выдатны ўклад у развіццё кінамастацтва.

СЁННЯ

Table with 3 columns: Сонца, Усход, Захад, Даўжыня дня

Месяц

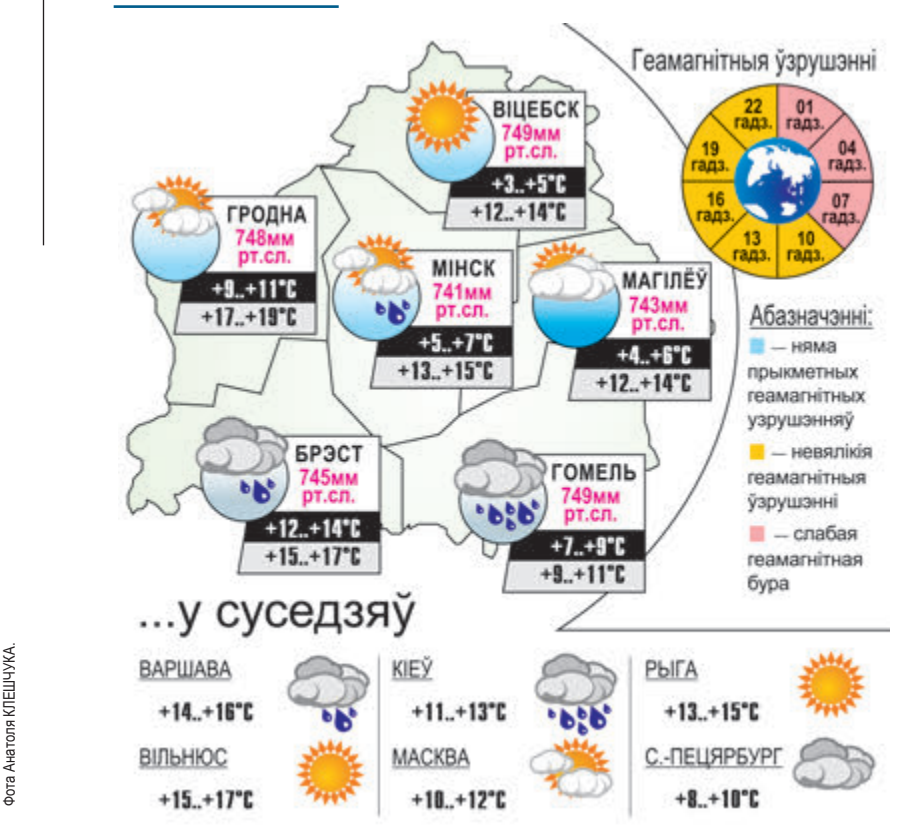
Апошняя квадра 22 верасня. Месяц у сузор'і Льва.

Імяніны

Пр. Аляксея, Сямёна, Фёдара, Юльяна, К. Амелі, Аўрэліі, Сяргея, Уладзіслава.



ЗАЎТРА



УСМІХНЕМСЯ

Захацеў напіць дзіўчыну ў клубе. Чаканне: яна хутка накідалася і ты адвёз яе да сябе. Рэальнасць: ты накідаў і яна адвезла сабе да сябе.

Дзве сямейкі:

— Не можам пачаць рамонт у ваннай. Якую б плітку я ні выбрала, муж на ўсё згодны!..

Каб паказаць, хто ў тым гаспадар, Сяргей дзе гадзіны тэка катаносам у дакументы на кватэру.



ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: В. АНУФРЬЕВА (намеснік галоўнага рэдактара), Н. ДРЬНДРОЖЫК, Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. ІАХУОВІЧ (першы намеснік дырэктара), М. ЛІТВІНІЎ (намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, Н. РАСОЛЫКА, С. РАСОЛЫКА, А. СПАТЭВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛІШКУ. Выдавец — Рэдакцыя выдавецкага ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 287 19 19 (тэл./факс); аддзелаў: пismaў — 287 18 64, маркетынгу — 337 44 04, сакратарыята — 292 05 82, аддзялення за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Маскоўскае самаркванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнцтваў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гомелі: 28 27 27, Магілёве: 32 74 31, па Мінскай вобл.: (017) 292 21 03; бухгалтэрыя: 287 18 81.

http://www.zviazda.by; e-mail: info@zviazda.by, (для заваротаў): zvarot@zviazda.by

ПРЫЁМ РЭКЛАМЫ тэл./факс: 287 77 79, e-mail: reklama@zviazda.by